

Mile Lajos
**„Zörgölődő
szélvizit”**

Ki hitte volna, hogy ilyen régen lesz, ami akkor volt! Úgy a legpontosabb, ha azt mondom: valamikor. Mint a mesében. Mondhatnék olyat is, hogy „mintha tegnap lett volna”, de hát azóta annyi tegnap volt, hogy alig érünk a máig. Mintha már kezdett volna pirkadni, jóllehet talán még nem is derengett, „horkolás az élet / mély szusszanások”, abban a soha véget nem érő, sötétszürke, nyálas-nyúlós homályban tartottak éjszakáink, napjaink.

Tehát: *Napjaink*. Rendes, négyemeletes, szocreálos panel földszintjén maga a szerkesztőség. Ugyan, hol egyebütt? Messze mindentől, Szatmártól, Debrecenről főleg, amúgy a város közepén. Ha akkor tudtam volna, hogy minderre majd (most) vissza kell emlékezni, biztosan jobban megjegyzek mindent. Pedig nagyon figyeltem, hiszen írtam egy dolgozatot, bíztattak, lesz, ami lesz, beviszem. Bementem: kopogtattam, köszöntem (Csókolom! Jó napot!...*szervusztok*...), megmondtam a nevet, leültem, széjjelnéztem. Beszélgettünk. Az írást lehozták. LEHOZTÁK! Örömmünnp az Avasi lakótelep hetedik emeleti albérletében, ámuló szomszédok, gyerünk a Platánba; azt hiszem, sör-unikum. (Már talán lehetett kapni, mondom: mintha pirkadt volna.) Aztán bejártam a szerkesztőségbe, Debrecen kezdett távolodni.

Egyszer csak ott volt Laci bácsi! Kalász László. Ifonti baromságomban azzal ettettem magam, hogy én már rengeteg dolgot ismerek, aztán szép lassan kezdtem rájönni: a Perkupa–Szalonna tengely átfésülése nélkül kevés érdemlegeset mondhatok új pátriám meghatározó lírai jelenségeiről. Laci bácsi talán verset hozott, vagy csak úgy beugrott, ha már erre járt, mindenestre eltelt már vagy tíz perc is (tisztelettudó bemutatkozás, egy kis kedélyeskedés, idélen feszengés, már ami engem illet) mikor elhangzott a vezényszó: Gyerünk a Gastrofolba! Pár lépés az egész, étkezde, presszó és kocsma megmásíthatatlan keveréke, erőteljes keletnémet dizájn, tarhonyaleves, kelkáposzta-főzelék és ember-

társaink kipárolgásának, valamint a Symphonia füstjének átható elegye. Én: sör-unikum, Laci bácsi fröccsöt kért, de ne hidegen (micsoda?!), ugyanis panaszkodott a fájós torkára. Hangja is kicsit rekedt volt. Megszoktam én már, még ha borzasztóan untam is, hogy „belesápadunk / a gondolatokba / és bátran kimondjuk a semmit”, de ez a fecsegés más volt. Érdektelenebb és sokkal izgalmasabb. „Sörben borban / mosnám meg gondjainkat / gégém útjain tisztulna a világ”, dehát Laci bácsi! Talán ennyi idő is elég volt belátni: „nem vagyok kardnyelő”, nem bizony, én sem. Még egy kört! Aztán indult a busz, persze nekem is, szarul ugyan, de meg kellett élni, kezdődött hát minden előlről, de már nem ugyanúgy.

Hétköznapjaink közepette elérkezett a Tokaji Írótabor ideje is. Mi csak Tokaji Ivótábornak tituláltuk, nem minden alap nélkül. Ültünk a díszteremben, vagy miben, köszöntés, előadások, vitaindítók, viták, szervezte a Népfront. Volt koszorúzás is. Mi Laci bácsival rendetlenkedtünk. Néha intett a szemével, menni kellett. Nem messze a honmentő tanácskozástól, egy magánház udvarán bort mértek. Amíg odaértünk, amíg ittunk, amíg visszamentünk, vagy a tanácskozás szüneteiben ismerős úgy elmenni mellettünk nem tudott, hogy megúsza volna Laci bácsi aktuális viccét, miszerint: „Láttad már a Patyomkin? Nem? Előpetyem?” Mikor már hétszázhatvanhatodjára sütötte el Laci bácsi, természetesen volt akinek ötször is, batorralanul megkérdeztem: „Latyi bátyi! Nem fognak itt minket nyakon batyni?” Nem zavarta, mondta tovább. Benn a teremben már Herder szelleme járt körbe-körbe, volt, aki borongott, volt, aki lázadt, és volt, aki jegyzetelt. Laci bácsi meg csak rendületlenül kérdezgette: „Láttad már a Patyomkin?”. Nem sokáig ugyan, de morfondíroztam: miért csinálja. Hülye kérdés volt. Hiszen leírta: „én csak verseimnek hiszek”.

Még szép! Igazad volt, igazad van, Laci bácsi.

Békési Gábor

Kalászatok a levélboglyában

Tétova gondolatok Kalász László levelezését forgatván (részletek)

Egy évvel Kalász László halála után került a levelezése a miskolci Herman Ottó Múzeum birtokába – elsősorban a Kalász család megértő önzetlenségének és Porkoláb Tibor munkájának köszönhetően. Természetesen a levelező párbeszédnek ezek csak az egyik oldalát képviselik: azokról a levelekről van szó, amiket Kalász László másoktól kapott és megőrzött. Az ő válaszaire legjobb esetben is legfeljebb következtetni lehet belőlük, azokat a címzettek őrzik. Így is párját ritkító, hatalmas anyagmennyiség ez: összesen – ha jól számoltam – 873 darab önálló dokumentumról van szó az 1958–1998 közötti évekből. Többségük levél, de tartalmaz jó néhány táviratot, meghívót, cédulát, cetlit, kártyát stb., a gyűjtemény önszerveződésének tanulságos kavalkádjában. Épp ezért nem vállalkozhattam arra, hogy teljes mélységében feldolgozzam, az majd talán egy későbbi munkának lesz osztályrésze. Itt és most pár kedves, élcelődő, néha szemtelen, különc gondolatot szeretnék csak kiemelni, sőt ennek intervallumát is a pálya első, felívelő szakaszára korlátozom.

A gyűjtemény egyik korai darabjában az tükröződik, hogy Kalász Csoóri Sándorhoz fordult segítségért, hogy verseinek megjelenési fórumot, pályakezdéséhez kapaszkodót találjon. A fennmaradt levélváltásokból kiderül, hogy Csoóri elsősorban a rádiónál tudta beajánlani írásait. A Magyar Rádióban Kalász bekerült a *Magvetők* című új sorozatba. „A Rimbaudnak önmagáról címűt mindenképpen be akarom tenni (írja Csoóri Sándor Szalonnára már 1960-ban). Kitűnő a vers! Talán nem is megformálásában remek, hanem a lényegben, a fölényes pogányságában, az isteni kamaszságban.”

Néhány hónap múlva Latinovits Zoltánhoz is eljutottak Kalász versei, hiszen máskülönben nem írt volna levelezőlapot a felkarolás szándékával: „Kedves Lacikám, megbeszélésünk szerint megbeszéltem Pesten versek megjelenetési lehetőségét. Kérlek Garai Gábor költő, Élet és Irodalom szerkesztősége címre küldj fel az általad legjobbnak tartottak közül. Sokszor üdvözlő Latinovits Zoltán.”

A Kortársról érkezett az a fennmaradt utalvány, amelyen 600 Ft-ot, az első komolyabb honoráriumok egyikét fizették ki két verse megjelenéséért. Ugyanakkor a Kortárs szerkesztője, Simon István volt az is, aki bírálatában megdorgálta a szerzőt –

talán nem vált hátrányára –: „Verseid (szinte mindegyik) egy kiforrott hangú, egyéni színezetű költőt jeleznek. Kár, hogy itt-ott hányaveti módon kezeled írásaidat, legalábbis ezt érzem. Talán nagyobb önfegyelem kellene, ellenállás az anyaggal szemben, csak a lényeges dolgokra való törekvés. Az látszik, túl könnyen írsz – lehet, hogy nincs igazam, de ez az érzésem. Elhiszem, hogy nehéz a helyzeted, egyedül, visszhang és kritika nélkül nehéz előbbre jutni. Megpróbálom az *Alkonyodik* címűt közölni. Nagyon tetszik. Különbösen is ez a legjobb az itt lévők között. Küldjél újabbakat is! Szeretettel üdvözlő Simon István.”

Rendkívül tanulságosak a régi jó barát, Kiss Ferenc irodalomtörténész levelei, hiszen közeli ismerősök lévén írásaik hangja bensőségesebb, s olyan témákat is érinthetnek, amiket mások esetleg kikerülnek. A humor kedvesen kacsint ki az olvasóra is a sorok közül: „Ha jól értem, unod Szalonnát. Biztos van rá okod. De Miskolcon jobb volna? Többször rúgnál ki a hámból, jobb verseket nem írnál s civódnál a családdal a csavargások miatt. Vagy már végérvényesen konszolidálódtál?” „Öröm volt olvasnom leveled azért is, mert valóságos remekmű. Szelíd, rezignált humora elsőrendű művészi érték. Nem gondolod, hogy jó lenne ilyen levélformában feldolgozni élményeidet? *Egy tanító levele?* Szeretnék erre rábeszélni. Próbáld meg! De ilyen spontánul, természetesen. Nagyon izgalmas lehetne.”

Habár kezdetben hűvös távolságtartással, de 1962 áprilisától megindult a Napjaink, amely kezdetől megjelenési fórumot nyújtott a helyi írók között Kalász Lászlónak is. Az ismerkedés korszakáról vall egy rövid levél a gyűjteményben: „Kedves Kalász Elvtárs! Mellékelten küldjük a Napjaink novemberi számát tiszteletpéldányként. Megjelent verseiért 250,- Ft tiszteletdíjat utaltunk ki, melyet a 3%-os adó, az Irodalmi Alapnak járó 1%-os hozzájárulás és a postaköltség levonása után címére elküldtünk. Baráti üdvözléssel: Gulyás Mihály, felelős szerkesztő.” Ez a munkakapcsolat mélyült barátsággá a lap többi szerkesztőjével is: Kabdebó Lóránttal, Zimonyi Zoltánnal, Serfőző Simonnal. Talán közöttük cserélődtek a legcinkosabb levelek, amelyeknek már egy szavát sem szabad komolyan venni – később erre is hozok példákat.

Más viszony fűzte Kalász Lászlót az Új Írás szerkesztőjéhez, kezdetben főleg Farkas Lászlóhoz. Ez az irodalmi folyóirat kez-

dettől helyzeti előnyben volt a fővárosban, szélesebb fórumot nyitott, többekhez eljutott, ennek megfelelően is viszonyult hozzá. A '60-as évek közepéről való az a levél, amelyben a szerkesztő megjegyzésekkel látja el a pályakezdő költő beküldött írásait: „Kedves Barátom! Nem tudom, mi lesz majd verseid sorsa, mit mondanak majd a többiek – én eztán nem tudok már közömbösen olvasni egy versedet sem. Megrendítően keservek, görcsberándultak, szomorúak, s mert ritka-őszinték, elhiszem róluks, hogy nem valami divatos spleen szülte őket, *csak ezt* tudtad mondani. Hogy ilyen egyneműek, nem használ nekik, ez a bezártság sem erény költőnél – talán mégis csak el kellene utaznod Kecskemétre és Sanghajba –, de látszik, hogy ez a saját világod, én nem találtam pózokat verseidben.”

Létezik egy közös gond, amely bűvópatakként több levélben éveken át újra és újra feltűnik: a perifériára szorulástól való féltés. Barátok, munkatársak, főleg folyóirat-szerkesztők álltak tanácstalanul Kalásznak a szülőföldjéhez való makacs ragaszkodása fölött. Persze kizárólag jó szándék szólt belőlük, valahogy mégis mindig elbeszéltek egymás mellett, s emiatt a Kalász Lászlóról szóló monográfiáknak is folyton magyarázkodniuk kellett. Úgy tűnik, Kalász számára a Bódva-völgyi lét olyan magától értetődő volt, mint a lélegzétvétel, s máshol, különösen egy városban szárnyaszegett lett volna. B. Nagy Ernőtől, a Napjaink egyik szerkesztőjétől származó levélben található az alábbi idevágó sorok: „Kedves Lacikám! Már írni akartam Neked, hogy mi van Veled, mi van a versekkel és egyáltalán, amikor befutott a Paksamétád. Köszönöm, és örülök, hogy elküldted. Át is néztem őket, és újfent megállapítottam magamban azt az egyébként távolról sem új keletű tételt, miszerint jeles ember vagy, és jó, hogy itt működsz Borsodban (már ti. a Napjainknak jó, de Neked egyáltalán nem). Vagyis: sajátos és eredeti hangú költő vagy, és szerintem ez a legfontosabb. A hideg, de míves és ezért sikeres költők helyett én a magam bárgyú eszével sokkal jobban szeretem azokat, akiknek a verseiből egy ember, egy sajátos emberi magatartás, életszemlélet, hangulat alakul ki az olvasóban. Nálad ez persze egy kissé kesernyés, és épp ez a veszély: az, hogy – teljességgel érthető okokból és módon, szükségszerűen – előbb-utóbb a perifériára szorulsz. Mármint a mondanivaló néven összefoglalható fenti egyveleget tekintve. Ez a kérdés persze túlmegy a költészet keretein, ez már státus-ügy, stb. – szerintem mégis az kellene, hogy minél előbb kikecmeregj Szalonnáról, és így, városi lakosként, egyénileg rendezve a soraidat, mást is kifejezhess mindabból, ami van.”

Ez az értetlenség különösen a fővárosiakban él sokáig. Moldvay Győző, a rádió szerkesztője például a következő kérdéssel fordul Kalász Lászlóhoz levelében: „Mit jelent számodra a *világtól* való elzárkózás, gátol-e költői kibontakozásodban, egyáltalán hiányzik-e a civilizáció, a nagyobb tömegű műértő közönség, a szakma közele?” Vajon mit lehet erre válaszolni?

Talán azt, amit Kalász László tett: meghívta barátját, Juhász Bélát az Alföldről, hogy látogassa meg őt a Felföldön. A hatás döbbenetes volt, a beállt változás 180 fokos: „Kedves Lacikám!

Mindannyiunk nevében köszönöm még egyszer kedveséteket, amellyel szinte a túlzásig igyekeztetek kellemessé tenni a nálatok töltött napokat. Nagyon jól éreztük magunkat, a saját gyarlóságunkból következő hibaszázalék leszámításával. Különösen emlékezetes maradt számunkra a rakacai tónál töltött este, meg az aggteleki szép kirándulás. Nagy örömmel láttam, hogy milyen remek a kapcsolatotok a faluval, hogy egészséges derűvel szemlélitek az ottani életet, mentesen minden világfájdalmas nosztalgiaától. Azt hiszem, ez az egyik biztos alapja lírai termékenységednek is, mozgékony, életszerű, hiteles és mély költői világképed fejlődésének.”

Amikor végre kijött a nyomdából a rég várt első kötet, mintha valamiféle zsilip nyílt volna fel: korábban soha nem tapasztalt mértékben áradt Kalász László felé a – jól megérdemelt – szeretet és megbecsülés. S szeretetében mindenki megpróbálta magához kötni, kisajátítani magának. Többek között Ilia Mihály is „a mi emberünk”-nek nevezi Kalászt, mint később, mások, a pálya csúcán, a József Attila-díj elnyerését követően.

A cinkosan mosolygó miskolciak ilyenkor is jól beolvasnak a koszorús költőnek, nehogy túlságosan elragadtassa magát az ünneplő társaság középpontjában és feledje kötelességét: „Kedves Laci barátom! Gratulálok a kötetedhez, már láttam. Visszaküldöm az összes itt lévő verseidet, mert nem tudom, hogy mi hol jelent meg közben. Ellenben postafordultával, expressz, azonnal küldjél újakat, ahogy ígérted. Lusta disznó vagy, nagyon szégyellld magad. Ha nem küldesz, üresen jelenik meg a lapban és odanyomtatjuk, hogy ezt a verset Kalász nem küldte. Barátsággal üdvözöllek, feleségednek kézcsoikom küldöm: (Kabdebó) Lóránt.” Másfelől közelíti a helyzetet Horpácsi Sándor: „A költőt olvasni kell, és nem vállon veregetni”.

A Napjainknál hamarosan új szerkesztő új hangon próbálja megszerezni a jobb kéziratokat, de a korábbiakhoz hasonlóan vicces hangnemben: „Kedves Komám! Miután Lórit megfúrta és felvitte az Isten a dolgom, én írok neked versűgyben. Mostan azt, hogy küldjél még verseket, mert ez az egy nem elég. A Költészet napi számunkban egy egész oldal Kalász-verset rakok a lapba. Amit elküldtél az Új Írásnak, itt dédelgetem, örültem, hogy mily jó versek. Mostmár mindegy, hát akkor küldjél mostmár, de sokat, hogy válogathassak, hogy sok jó verszet jöjjön tőled. Szevasz: Serfőző Simon.”

1970-ben végre megszületett a második Kalász-kötet. Farkas László az Új Írástól őszinte elragadtatással nyilatkozott felőle: „...nagyon szép, dús, tartalmas a köteted, csupa lelki meglepetés: micsoda borzongató tájak, bukkanók, idegen vidékek vannak benned!” Simon Zoltán az Alföldnél még messzebbre ment: „neked az sikerült, ami a Hetek közül csak kevésnek: mélyíteni, tágítani tudtad világodat, s ehhez alakítani, szigorítani a formát.” Majd később így ír neki: „Lacikám, megint átvértél, mint már annyiszor, s gondolom, nem is utoljára. Mindenféle kínban írt versekről meg abbaahagyásról dödögsz [!] a leveledben, s remekműveket mellékelsz. Nagyon szomorú, nagyon mélyről fölszakadt, megrendítően szép verseket.”

Közben a határon túl is kezdik megismerni Kalász László nevét. Baráth Lajos jelesül Kelet-Németországba vitte el a költő jó híret: „Tisztelt Kalász Úr! Goethe elvtárs (tán ismeri ezt a fiatal költőt) tegnap azt mondta nekem, hogy egy pár sorban (lehetőleg zárt borítékban) közöljem veled, hogy itt az NDK-ban fordítanak pár versezetedet. Hogy mikor s hol jelenik meg, azt csak a Nagyisten tudja előre, de a fordítók nem hagyják elveszni munkájukat. Proszit a jó német, weimari sörből az egészségedre. Üdv az egész családot: Baráth Lajos.”

Az 1973. év levéltermésében található két példány, amelyek – bár nem tudni, egymással vajon milyen kapcsolatban állnak – látszólag egymástól függetlenül ugyanarra a „merényletre” készülnek Kalász László ellen. A válaszlépés egyelőre ismeretlen. [Vilmon Gyula:] „Egyébként Laci, ne vedd hirtelen ötletnek, mert komolyan és meggondoltan kérdezem: nem lenne kedved prózát írni? Önéletrajzi regényt a gyerekkorodtól máig. Nagyon képtelen ötlet? Te elsőrangú elbeszélő, mesélő vagy, eredeti humorod van (ha netán nem tudnád!), privát és költői életsorsod kivételességében is jellemző és érdekes, azt hiszem, magaddal szemben is képes vagy tárgyilagosságra (ha nem is valami száraz *objektivitásra*) – úgyhogy az elképzelést inkább kézenfekvőnek tartom, mint abszurdnak. A sok fellengzős, irodalmias emlékezés után Te az *életről* írhatnál, melyben megtévesztő álruhát öltve (ami azonban, valamilyen furcsa módon egyúttal a Te saját öltözéked is volt), olyan közvetlenséggel, természetességgel tudtál elvegyülni. [...] Neked – és ez szinte egyedülálló előny – nem kellene külön munkával *élményt gyűjtened*, aktatáskás *pesti* hivatalos vendégként szociográfiai felméréseket végezned – minderről, másról és másokról, úgy írhatnál, hogy magadról is írnál. Kérlek, írd meg, mi a véleményed a dologról.” [Raffai Sarolta:] „Drága Lacikám, próbálj meg prózában dolgozni, előbb legfeljebb csak karcolatokat tanítványaidról, egy-egy környékbeli emberről, vallomásokat, majd rájössz az ízére, meg csak seggel kell bírni a prózát, ez az igazság. Olyan szemléletesen írsz verset és olyan okos fickó vagy, hogy föltétlen menne és mindenkit leköröznél vele – hidd el nekem. [...] A prózával az a helyzet, hogy nagy belőle a hiány, s Molnár Zoli is szívesen venné – holtbiztos – ha akár tájleírást adnál – egy kisember életét beleszóve – onnan, ahol élsz.”

Ugyancsak Raffai Saroltát kell idézni, amikor a Hetek költőtársaság megszerveződésének történetét szeretnénk felvázolni: „Ha lesz anyagod, persze boldogok leszünk, meg minden, de mindigre és állandóra szeretnénk megnyerni nekünk, valahogy úgy, hogy a Forrás összefogná a Heteket, vagy most már fene tudja hányan vagyunk. [...] Távlabbi – de nem távoli tervünk, hogy a Heteknek kihajtunk egy repis antológiát, erre pedig e percben Ilia Mihály látszik legalkalmasabbnak – beleegyezel? Öt-tíz éven belül mi leszünk a nagy élcsapat – ha összetartunk, vagy mi a jóisten. Már most kéne bandába verődniük újra, hisz nem kell magyaráznom, mit jelent ez.”

S ha már a Heteknél tartunk, nos nem csak Raffai Sarolta tiszteli és szereti Kalász Lászlót, hanem az Új Íráshoz került Ágh

István is. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint ő maga: „Kedves László! Tudom, kurva trehány vagy, de azért küldhetnél verset, biztos van. Szépet, mint szoktál írni. Nagyon várom és itt annyira szeret téged mindenki, mint én. Ölel: Ágh Pista.”

Majd' megfedekezünk a Tiszatájrról, pedig Ilia Mihály és Annus József is várja a kéziratokat: „Hejej, Laci! Élsz ott Szalonnán – és kenyéren, s eszedbe nem jut, hogy híved lehet az is, aki nem ivott még a borodból, de ivott a költészeted kútjából.”

Ismét levél érkezik, ezúttal a Napjaink szerkesztőségétől: „Szólni szeretnék hozzád, Kalász László! Portámat elkerülöd, nem is rikkantasz felém, szó se jön belőled, csak a sört iszod. [...] A következőt kérném: küldj nekem egy kisalakú fényképet és írd pár sort magadról. Prospektusra kell. De ezt küldd gyorsan. Márís! Vagy személyesen hozd, mert szeretnék látni, mennyit híztál a sörtől. Üdvözöllek benneteket: Serfőző Simon.”

Sokan, sokszor kértek dedikációt Kalász Lászlótól. Különösen egy-egy új kötet megjelenésekor vagy író-olvasó találkozáson volt ennek dömpingje. De ahhoz hasonlót, amit Szállási Árpád kért, keresve sem találni: „Kedves Szőr! [...] Ismered Dalnoki Jenőt, a Fradi focicsapat olimpikon edzőjét? Ő is gyűjti a dedikált könyveket. Tudod, hogy most Belgrádban ők mentették meg a magyar foci maradék becsületét. Jenő barátunk egy tréner Kapisztrán János módjára tüzelte helytállásra a fiúkat. Nem a nagy dohányról dumált nekik, hanem Nándorfehérvár ostromáról, aminek emléke a déli harangzó lőn. Nos, kedves Lacikám, írd egy strófát Nándorfehérvárról és dedikáld Jenő barátunknak. Hidd el, hogy nagyon megérdemli, mert nemcsak kiváló edző, de ritka lelkes irodalomtanár, szenvedélyes olvasó és jó magyar fiú!”

A levélboglyában való kalászatomat a gyűjtemény időben legkorábbi levéldokumentumával kezdtem, a lezáráshoz viszont a legutolsót, egy 1998-ból valót választottam. A megrendítően szép sorok Kováts Dánieltől származnak. Kalász László ekkor már a betegséggel küzdött, egyre nehezebben viselte az élet súlyát. A mindenkire, kicsire és nagyra egyaránt szólni tudó, a mesemondó Kalász Laci bácsi számunkra egygyé vált a szóval. S nekünk, akik ismertük őt, nem maradt más, csak a szó.

„Az idő múlása mindannyiunkat megvisel, s akinek kórral, testi bajokkal kell küzdenie, azt különösen próbára teszi. Baráti szeretettel gondolok rád, s kívánom állapotod minél teljesebb javulását. Fontos, hogy legyen kedved széttekinteni magad körül, ceruzáért nyúlni, papírra vetni mindazt, amit a világból fontosnak, kifejezendőnek érzel. Sokan vagyunk, akik szívesen olvasgatjuk verseidet, s szívesen fogadjuk az újabb darabokat. Ahogy régebben írtad: »Élek míg el nem égek / s keresek menedéket / szalmaszálnyi szavakban.« A szalmaszálnyi szavak segítsenek át továbbra is a napi nehézségeken, mert szükség van rád, s szükség van annak kimondására, ami neked mutatkozik meg a belső és külső világból.”